

nelze užití na lhůty práva hmotného, jakou právě jest promlčecí lhůta § 1 zákona čís. 47/1925. Nemohla-li žaloba dne 31. března 1928, až po skončení úředních hodin k soudu donesená, býti již soudem přijata, nemohly účinky promlčení pohledávky odvráceny býti ani tím, že byla žaloba podána ještě téhož dne na poštu, poněvadž k přetržení promlčení bylo nezbytno, by byla žaloba ještě před uplynutím lhůty promlčecí včas podána u příslušného soudu (§ 1497 obč. zák.), tedy ještě dne 31. března 1928, kdežto dovolatelova žaloba došla na soud až 2. dubna 1928.

Čís. 9237.

Usnesení prvního soudu, že »1. jest osobu považovati za stranu a že tudíž jako svědek nemůže býti vyslechnuta a 2. že se tedy od důkazu výslechem této osoby upouští pro nerozhodnost«, lze v první části (ad 1) napadati odvoláním. Potvrdil-li odvolací soud napadené usnesení, jest přípustným rekurs na dovolací soud. Výrok ad 2 lze napadati odvoláním (dovoláním).

»Zákonnými zástupci« ve smyslu § 373 c. ř. s. jsou osoby, jež vedou právní správu jmění. Každý zákonný orgán povolaný k právní dispozici má býti slyšen jen jako strana, nikoliv jako svědek, třeba sám nepředsevzal disposici.

Ředitelství spořitelny zvolené ze členů výboru jest »zákonným zástupcem« spořitelny ve smyslu § 373 c. ř. s. Lhostejno, že podle stanov spořitelny zastupoval spořitelnu proti úřadům i proti soukromým osobám předseda ředitelstva anebo zmocněnec vykázaný řádnou plnou mocí.

K tomu, zda jest vyloučen rozhodce z důvodu § 20 čís. 1 j. n. jest přihlédnouti z úřadu. Stranou miní se v § 20 čís. 1 j. n. podmět sporného práva neb povinnosti, nikoliv jeho representant, zástupce, funkcionář neb úředník.

(Rozh. ze dne 4. října 1929, R II 80/29.)

Rozhodčí soud ustanovený podle rozhodčí smlouvy v právní věci mezi Mořicem W-em a Bertou W-ovou s jedné a spořitelnou v N. s druhé strany, vynesl tento výrok: Spořitelna v N. má žalobci Mořici W-ovi 60.000 Kč zaplatiti do 14 dní. Znalecký poplatek prokuristy G-a a ředitele F-a po 1.000 Kč ponese každá strana z polovice ve stejné lhůtě. Tím jsou veškeré jakékoliv nároky Berty W-ové (Mořice W-a a Leopolda F-a) proti spořitelně v N. vyrovnány. Žalobě Mořice W-a a Berty W-ové, by byl rozhodčí výrok prohlášen bezúčinným, procesní soud první stolice vyhověl. Důvody: Podle žalobního tvrzení vynesli rozhodci na základě rozhodčí smlouvy dne 25. listopadu 1927 v N. výrok: Spořitelna v N. má žalobci zaplatiti do čtrnácti dní 60.000 Kč. Poplatky znalců prokuristy G-a a ředitele F-a po 1.000 Kč ponese každá strana z polovice ve stejné lhůtě. Tím jsou veškeré jakékoliv nároky Berty W-ové, pokud se týče Mořice W-a a Leopolda F-a proti spořitelně v N. vyrovnány. Tento rozhodčí výrok jest bezúčinný

z důvodů §§ 595/2, 595/3, 595/6 a 595/8 c. ř. s. Co se týče bezúčinnosti rozhodčího výroku podle § 595/3 c. ř. s. nutno uvést, že Dr. Sch., jenž byl rozhodcem, jest vyloučen jako soudce, poněvadž jest stranou, jsa v ředitelství žalované strany. Žalovaná strana uznala, že Dr. Sch. v čase uzavření rozhodčí smlouvy a provedení rozhodčího jednání byl členem ředitelství žalované. Podle § 23 stanov žalované jest oprávněn za spořitelnu znamenati a závazné listiny podpisovati. Následkem toho jest Dr. Sch. podle přesvědčení soudu stranou. Že Dr. Sch. byl rozhodcem, není sporné a též na základě rozhodčí smlouvy ze dne 30. října 1927 zjištěno. Podle § 598 c. ř. s. nemohou se strany ani ve smlouvě o rozsudím ani jinou úmluvou vzdáti toho, by nebylo použito předpisů §§ 586, 592 a 595 c. ř. s. Podle § 586 první odstavec c. ř. s. může býti rozhodce odmítnut z týchž důvodů, jež opravňují k odmítnutí soudce (§§ 19 a 20 j. n.). § 20 j. n. ustanovuje pod čís. 1, že soudcové jsou vyloučeni z vykonávání soudcovského úřadu v občanských věcech právních, v nichž jsou sami stranou nebo v nichž jsou k některé ze stran v poměru spoluprávněného, spoluzavázaného nebo postihem povinného. Dospěl-li soud, jak shora uvedeno, k přesvědčení, že Dr. Sch. jest v tomto případě stranou, jest jednání před rozhodčím soudem, jehož byl účastněn jako rozhodce, bezúčinným a bylo proto žalobě vyhověti. O d v o l a c í s o u d zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvnímu soudu. by, vyčkaje pravomoci v jednání pokračoval a znova rozhodl. D ů v o d y: Rozřešení sporného případu jest v první řadě odvislým od rozřešení otázky, zda jest považovati Dr. Sch-a, člena ředitelství žalované spořitelny, za stranu samu. Podle ustanovení § 1 zák. čís. 302/20 jsou spořitelny samostatnými veřejnými peněžními ústavy, které provozují pod státním dozorem úvěrní obchody. I když se spořitelny zapisují do obchodního rejstříku jako firmy jednotlivců, nejsou veřejnými obchodními společnostmi, nýbrž zvláštními právními podmínkami, jejichž správu vede podle ustanovení § 6 cit. zák. jednak volený výbor, jednak ředitelství volené ze členů výboru. Podle ustanovení § 14 stanov žalované spořitelny pozůstává ředitelství spořitelny ze čtyř zvolených členů. O tom, kdo zastupuje tento právní podmět, mají stanovy v § 23 (1) ustanovení, že spořitelnu zastupuje proti úřadům a soukromým osobám předseda ředitelství, a v § 23 (2), že za firmu znamená a závazné listiny podepisuje některý zvolený člen ředitelstva. Z těchto ustanovení zákona a stanov vyplývá, že jen člena ředitelstva spořitelny jest považovati za zákonitého zástupce žalovaného právního podmětu a že se členem ředitelstva spořitelny jest v rozepřích spořitelny naložiti ve smyslu ustanovení § 373 c. ř. s. jako se stranou. Poněvadž jest nesporno, že Dr. Sch. byl v čase ujednání rozhodčí smlouvy a a v čase vydání rozhodčího nálezu voleným členem ředitelství a žalovaná sama přiznává, že Dr. Sch. jako volený člen ředitelství a předseda výboru spořitelny za žalovanou podepisuje závazné listiny, nemůže býti pochybnosti o tom, že Dr. Sch-a v jeho vlastnosti jako člena ředitelství jest považovati za stranu samu. Neposoudil tedy první soud otázku nesprávně ani po stránce hmotného ani po stránce formálního práva, uznáv Dr. Sch-a jako člena ředitelství žalované za stranu samu.

a důsledkem toho nepřipustiv za sporu jeho výslech jako svědka. Je tudíž neopodstatněná stížnost žalované do tohoto rozhodnutí procesního soudu. Při tomto právním názoru jest se zabývatí dalšími vývody odvolání, které vyvracejí právní názor prvního soudu, že Dr. Sch. jako strana byl z úřadu rozhodčího vyloučen a že výrok rozhodčí jest proto bezúčinný. Podle ustanovení § 586 c. ř. s. nepůsobí v řízení před rozsudím důvody vylučovací (§ 20 j. n.) absolutně, nýbrž mohou tyto důvody býti uplatňovány jako důvody platící pro odmítnutí soudce. Zákon nerozeznává při rozsudím co do účinku mezi důvody vyloučení a odmítnutí, to proto, že u rozsudí nerozhodují ohledy veřejné, které jsou dokonce důvodem připuštění žaloby o zmatečnost podle § 529 čís. 1 c. ř. s., jde-li o rozhodnutí vydané soudcem z povolání. Z ustanovení § 586 druhý odstavec c. ř. s., podle něhož jest strana oprávněna jen tenkrát odmítnouti rozhodce, když důvod odmítnutí vznikl nebo straně známým se stal teprve po jmenování rozhodce, vyplývá, že rozhodčím může býti osoba dokonce i v tom případě, když jsou při ní důvody, které soudce vylučují podle § 20 j. n. z vykonávání jeho úřadu, nebyla-li odmítnuta. Byl-li však rozhodce z vykonávání úřadu rozhodčího z důvodů § 20 j. n. vyloučen, aniž tyto důvody byly straně známy, takže strana nemohla uplatniti odmítací právo, přísluší straně právo žalovati o bezúčinnost rozhodčího výroku podle ustanovení § 595 čís. 3 a 6 a § 596 c. ř. s. Výrok tohoto práva jest však dle ustanovení § 596 c. ř. s. obmezen lhůtou tříměsíční, jinak se výrok rozhodčí vymyká každému pozdějšímu odporu. Zjišťuje se, že Dr. Sch. byl ustanoven rozhodčím na přání žalující strany a že žalující straně bylo známo, že Dr. Sch. jest členem ředitelství žalované spořitelny, tedy stranou, a že přes to trvala na jeho osobě jako rozhodčím, poněvadž měla k němu důvěru, jakž vysvítá z obsahu rozhodčí smlouvy. Při tomto zjištěném sběhu věci nutno vzhledem ke shora zaujatému právnímu stanovisku míti za to, že žalobcům byly v den ujednání rozhodčí smlouvy, t. j. dne 30. října 1927 důvody vylučující Dr. Sch.-a z úřadu rozhodčího známy, a že důsledkem toho jsou s právem žalovati o bezúčinnost rozhodčího výroku z důvodu § 595 čís. 3 po případě čís. 6 c. ř. s. následkem uplynutí lhůty vyloučení. Na tom nemění nic okolnost, že podle ustanovení § 598 c. ř. s. jest předpis §§ 586 a 595 c. ř. s. donucovací normou, které se strany ani ve smlouvě rozhodčí, ani jinak ve smlouvě nemohou vzdáti. Vzhledem k tomu, že první soud, vycházející z nesprávného právního názoru, žalobě vyhověl a ostatní důvody žaloby o bezúčinnost, o které se opírá, při jeho právním stanovisku zůstaly neobjasněny a nebyly vůbec probrány, bude zapotřebí, by se jimi soud blíže zabýval a bylo důsledkem toho odvolání ve smyslu ustanovení § 496 čís. 2 a 3 c. ř. s. vyhověno a jak shora rozhodnuto.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu ani té ani oné strany.

D ů v o d y:

Jde o dvě otázky: I. Zdali člen ředitelstva žalované spořitelny, který není předsedou ředitelstva, má býti vyslýchán jako strana ve smyslu

§ 373 c. ř. s., či jako svědek. II. Zdali rozhodčí výrok je bezúčinný proto, že spolurozhodcem byl člen ředitelstva žalované spořitelny, který nebyl předsedou ředitelstva (Dr. Sch.). Ad I. Otázka tato řešena byla usnesením prvního soudu prohlášeným při roku dne 30. října 1928, jímž vysloveno, že osoby, jichž se to týče, Dr. Sch-a a Fr. H-a, považovati jest za stranu a že tudíž jako svědci vyslechnuti býti nemohou, a »že tedy od důkazu výsledkem těchto svědků upouští, pro nerozhodnost«.

Usnesení toto sestává ze dvou samostatných částí: 1. že osoby ty nejsou svědky, nýbrž stranou a 2. že se od jich výsledku jako »svědků« (to jméno jim tu, ač to odporuje části první, dáno patrně proto, že byli jako svědci připuštěni) upouští pro nerozhodnost. Ovšem tu napadá hned, že část 2. činila zbytečnou část 1., neboť, je-li důkaz nerozhodný (zbytečný), netřeba jakost osob, jimiž se vede, vůbec řešiti. Nicméně podle stanoviska, jež proti prvnímu soudu zaujal v otázce II. soud odvolací a jež nejvyšší soud schvaluje, důkazu toho možná bude potřebí a proto otázka ad 1. neodpadá. Žalovaná spořitelna v odvolání napadla i toto usnesení a i odvolací soud zaujal stanovisko, že jde o stranu, ale omezil se při tom jen na Dr. Sch-a. Sluší nejprv rozřešiti otázku, kterou si odvolací soud nedal, zda ono usnesení prvního soudce mohlo býti napadeno odvoláním. Odpověděti jest, že ad 1. mohlo, neboť to § 462 druhý odstavec c. ř. s. dopouští. Vyjímá sice usnesení, při nichž zákon opravný prostředek vylučuje, a usnesení, jež se pro opominutí včasné výtky (§ 196 c. ř. s.) stala nezměnitelnými, avšak opravný prostředek tu vyloučen není (§ 349 a §§ 371—383 c. ř. s.) a opomenutí výtky tu škodlivé účinky míti nemůže, protože otázka, zda má kdo býti slyšen jako svědek či jako strana, je vyňata z moci stran, soud musí k ní přihlížeti z úřadu a strana nemůže se zachování příslušných předpisů zákona platně vzdáti, takže podle § 196 druhý odstavec c. ř. s. výtky není třeba, nehledíc ani k tomu, že nelze ani říci, že se strany po prohlášení toho usnesení pustily do dalšího jednání (odst. 1 téhož §), neboť pak bylo jednání hned skončeno. Pro odvolací soud nastává tu ovšem ještě další otázka, zda není opravný prostředek (rekurs) v tomto bodě vyloučen podle § 528 c. ř. s., ježto jde o srovnalá rozhodnutí nižších stolic. Avšak jde o více, než o pouhé usnesení, jdeť nad to i o otázku neúplnosti řízení, jak to žalovaná již v odvolání vytýkala, dovozujíc, že opominutí toho svědeckého důkazu zakládá vadnost řízení a domáhajíc se zrušení rozsudku a odkázání věci k dalšímu jednání podle § 496 čís. 2 a 3 c. ř. s. a jak se toho domáhá také ještě ve stížnosti, dovozujíc, že oběma řečeným osobám jest přiznati povahu svědků, a navrhuje, by zrušení rozsudku prvního soudu vysloveno bylo z toho dalšího důvodu, že osoby ty mají býti slyšeny jako svědci. Výrok prvního soudu ad 2., že »od důkazu výsledkem těchto svědků upouští, pro nerozhodnost«, neomezuje se však jen na popření svědecké povahy obou osob, nýbrž jde dále, je usnesením průvodním, kterým nabídnuté důkazy zamítnuty pro nerozhodnost, ve smyslu § 275 první odstavec c. ř. s., proti čemuž ovšem není dle § 291 první odstavec c. ř. s. samostatného opravného prostředku, nýbrž lze to napadnouti podle § 515 c. ř. s. až nejbližše přípustným opravným

prostředkem, tu tedy odvoláním z rozsudku. Než to se právě stalo a, an odvolací soud odvolání nevyhověl, má místo dovolání, které ovšem může býti účinné jen, je-li nabídnutý důkaz rozhodný. Prvý soud ne- uvedl sice, proč má jej za nerozhodný, avšak jest zřejmo, že pro své právní stanovisko, že bezúčinnost rozhodčího výroku dána jest již tím, že Dr. Sch., spolurozhodce, pokládán býti musí za stranu, kdežto odvo- lací soud, máje za to, že tento důvod jest vyloučen, mu nařídil, by se i s ostatními důvody bezúčinnosti, jež zůstaly, jak praví, neobjasněny a vůbec neprobrány, zabýval a proto rozsudek jeho podle § 496 čis. 2 a 3 c. ř. s. zrušil, ale právě v těch bodech vedeny jsou obě řečené osoby žalovanou stranou za svědky. Prvý soud, ač řadu svědků slyšel, neučinil následkem svého právního názoru vůbec skutková zjištění, a bude tedy museti, bude-li onen jeho právní názor shledán mylným, do těch dru- hých důvodů se pustiti, rozhodnost skutkových okolností sem hledících zkoumati a o potřebě neb nepotřebě důkazu oněma dvěma osobami, o něž jde, se usnésti. Poněvadž však, jak níže pod II. dovozeno, není jeho právní názor, že rozhodčí výrok byl bezúčinným proto, že jeho spolutvůrce Dr. Sch. byl stranou, správným, dojde k uvažování o dalších důvodech bezúčinnosti a by tedy první soud, shledá-li příčinu k výsledku oněch dvou osob, věděl, jak je má slyšeti, zda jako svědky či jako stranu, je třeba tuto otázku rozhodnouti.

Tu především jest s důrazem vytknouti, že strany, jak se děje i v li- teratuře (na př. u Neumanna), § 373 c. ř. s. mylně chápou, majíce za to, že stanovil, kdo při tom kterém útvaru právního podmětu jest stranou, kdežto jen stanoví, kdo má »v ohledu na výslech stran jako strana býti považován«, že ten a ten representant neboli zákonný zástupce strany, neboť stranou jest v pravdě jen ten, kdo jest podmětem práva nebo zá- vazku, o němž má býti ve sporu rozhodnuto (§ 1), nikoli však jeho zá- konný zástupce, jež § 5 c. ř. s. i v procesním smyslu jen mu na roveň klade, a to ještě jen potud, pokud zákon nerozeznává. Tak jest zřejmo, že stranou jest jen poručenec, nikoli poručník, úpadková podstata, nikoli její správce, ačkoli i poručník i správce mohou býti slyšeni jen jako strany, nikoli jako svědci. Ve sporech stran nepatřících k fysickým oso- bám, ve sporech osob právnických, korporací, ústavů a nadací mají podle generální doložky § 373 poslední odstavec slyšení býti jako strana jich »zákonní zástupci«. Kdo to je, to je právě otázkou. Žalovaná spo- řitelna ve stížnosti vychází sice z předpisu § 6 zákona o právních po- měrech spořitelen ze dne 14. dubna 1920, čis. 302 sb. z. a n. (t. zv. spo- řitelní regulativ), podle něhož vede bezprostřední správu výbor a ředi- telství z něho zvolené, odvolává se však na § 34, podle něhož má mi- nistr vnitra vydati vzorcové stanovy, a na § 18, podle něhož státní správa schvaluje stanovy, a prohlašuje žalovaná za rozhodný § 23 stanov státní správou schválených, podle něhož žalovanou spořitelnu zastupuje proti úřadům i soukromým osobám předseda ředitelství. Dovojuje z toho, že tedy jen předseda, máje prý takto samojediný jus standi in foro, jest povolán za spořitelnu před soudem jako strana jednati a tedy že také jen on jako strana může býti slyšen, Dr. Sch. a Frant. H. však nebyli

předsedy, nýbrž členy ředitelství a jsou prý tedy svědky. To se zdá velmi svůdné, avšak svěsti nesmí. Jest na snadě názor, že »zákonnými zástupci« ve smyslu § 373 c. ř. s. jsou osoby, jež vedou právní správu jmění takového podmětu na rozdíl od pouhé správy hospodářské, mají tedy právní disposici nad ním, neboť zdálo by se, že důvodem jest, by osoby, které za korporaci nebo za ústav disposici, na př. prohlášení nebo smlouvu, učinily, nestály potom proti druhému smluvníku ve sporu jako svědci, protože jest nebezpečí, že vždycky budou vnitřně nutkány, by smlouvu neb jinou svou disposici obhájily, že tu tedy není již objektivně náležité důvěry v jejich nepodjatost, a proto tedy že mají býti slyšeny jen jako strana. To by se však vztahovalo při obcích a podobných tomu útvarech nejen na orgán výkonný, nýbrž, a to po výtce, i na orgán usnášející se, protože právě ten činí dispoice, aspoň ty nejdůležitější, a byl by to tedy při obcích nejen starosta, nýbrž i obecní zastupitelstvo, nebo na př. při výborech silničních podle zákona slezského ze dne 13. července 1898, čís. 33 z. z. hlavně výbor jako orgán usnášející se (§ 25) a nejen předseda jeho jako orgán výkonný (§ 26), ač i on zastupuje výbor na venek. Nicméně nauka, pokud se věcí zabývá, rozhoduje otázku beze vší pevné zásady, tak říkajíc podle oka a libovolně. Tak na př. Neumann Kom. III. vyd. str. 1192, drže se článku v Grünhutově časopise tam udaného, nechává slyšeti jako stranu za obec jen starostu (nikoliv členy zastupitelstva, kteří o tom vědí), za to ve sporech okresů členy okresního výboru (nikoli jen starostu) a ve sporech země členy zemského výboru (podle starého názvosloví s autorem mluvě). Ovšem zákon sám nezaujal pevnou linii, neboť důvodem podjatosti vylučující svědeckost, je mu již to, že osoba je k ústavu v poměru representanta, třebas skutečně osobního zájmu na věci neměla, i dává tedy »zákonné zástupce« (representanty) slyšeti vždy jen jako strany, to i tehdy, když disposici, o niž jde, třeba ani sami neučinili, kdežto naopak pouhé úředníky, kteří ovšem nejsou zákonnými zástupci strany, nýbrž jen zmocněnci ze smlouvy služební, i když disposici učinili, zase vždy jako svědky. Zkrátka neřeší věc podle povahy případu, kde by to musil přenechatí soudci, nýbrž podle zákonného poměru zástupce ke straně, což vede k té nesrovnalosti, že na př. při společnosti s ručením obmezeným jednatelé nebo jednatel k zastupování oprávněný (§ 18 zák. o spol. s ruč. obm.) bude slyšen jako strana, ač třeba nejsou ani společníky (§ 15), a společníci, ač jsou podmětem podniku a mají tedy eminentní zájem na sporu, jako svědci, neboť § 373 c. ř. s. nedoznal tu posud změny. Nelze tedy dospěti k povšechnému řešení a lze říci jen tolik, že aspoň v případě pochybnosti sluší vždy míti zřetel k hořejší zásadě, která jistě je vůdčí myšlenkou § 373, tedy řešiti věc v tom smyslu, že každý zákonný (tedy ne smluvní) orgán, povoláný k právní disposici, má býti slyšen jen jako strana, nikoli jako svědek, ale to ovšem i tehdy, když disposici sám nepředseval.

Podle zákonného regulativu spořitelního, s nímž se § 4 stanov žalované spořitelny shoduje, vede bezprostřední správu spořitelny jednak výbor volený zastupitelským sborem zakladatele spořitelny, jednak ře-

ditelství volené ze členů výboru. Poněvadž tak stanoví zákon, tedy aspoň toto ředitelství (když už ne i výbor) sluší pokládati za »zákonného zástupce« spořitelny ve smyslu § 373 c. ř. s. Zákon o předsedovi ředitelství vůbec nemluví a nemůže se již proto toto zákonné zástupnictví vztahovati a omezovati jen na něho (neboť pak by, kdyby stanovy zvolení předsedy nepředpisovaly, na př. ředitelství by sestávalo ze dvou osob, jež by oprávněny byly jednati buď jen kolektivně nebo každá samostatně podle jistých odborů, nebylo tu vůbec »zákonného zástupce«, k čemuž jest doložiti, že § 373 c. ř. s. povolává k výsledku jako stranu »zákonného«, nikoli »statutárního« zástupce, jenž by přišel jako zákonný na řadu jen tam, kde by zákon stanovám byl ustanovení o zastoupení přenechal, t. j. prohlásil, že zástupcem je ten, koho stanovy povolají, kdežto naopak zákon předpis má a stanovy se ho musí držeti. Není tedy rozhodno, že § 23 stanov prohlašuje, že žalovanou spořitelnu zastupuje proti úřadům i proti osobám soukromým předseda ředitelstva, to tím méně, an dodává: »anebo zmocněnec řádnou plnou mocí vykázaný«. Z tohoto dodatku zřejmě plyne povaha a účel předpisu: by se k úřadům nebo k jednání se soukromými osobami nemuseli dostavovati vždy všichni členové ředitelstva, přeneseno to na předsedu, který je tedy jen orgánem výkonným, takže přenést na něho svůj pouvoir »vésti správu« a přenechati mu dispoice, o nichž se samo má usnášeti, ředitelství nemůže, s čímž souhlasí předpis § 14 (4), že předsedovi přísluší »vésti dozor« na chod obchodu. Jako tedy onen zmocněnec, jenž místo předsedy jedná na venek, nemůže pokládán býti za »zákonného zástupce« a tudíž za stranu ve smyslu § 373 c. ř. s., ani předseda nemůže za ni pokládán býti proto, že na venek jedná, nýbrž jedině proto, že jest členem ředitelstva. Dle toho bylo by i nejvýš pochybno, má-li pravdu článek v Grünhutově časopisu svazek 39 str. 249 násl., klada důraz na zastoupení »na venek« (str. 255 násl.), při čemž jest připomenouti, že podle zákona o správní reformě (čís. 125 r. 1927) zemský prezident a okresní hejtman jest jen výkonným orgánem (§§ 52 a 90), jenž zastupuje zemi neb okres »na venek« (§§ 54, 95). Podle § 373 c. ř. s. slyší se jako strana ovšem osoba, jež v čas výsledku je zákonným zástupcem strany, což první soud přehlédl, maje patrně za to, že, jak by to přirozenost věcí napovídati se zdála, jako strana má býti slyšen zákonný zástupce, jenž jím byl v čas dispoice, nehledíc k tomu, zda i v čase výsledku ještě zástupcem je, neboť při jednání jen zjistil, že Dr. Sch. a Frant. H. dříve (v čase rozhodčího sporu), neudáno, zda v čase spořitelní transakce, o niž ve sporu jde, členy ředitelstva byli, nikoli však, zda byli jimi i v čase soudního sporu, když slyšení býti měli, avšak tuto chybu napravila žalovaná spořitelna v odvolání, doznávši, že oba členy posud jsou. Nenastala-li od té doby neb nenastane-li v tom změna, bude oba slyšeti jako stranu, bude-li jich výsledku třeba.

Ad II. Poněvadž prvý soud skutkovou povahu neuvedl cele, omeziv se jen na zjištění, že Dr. Sch. v čase rozhodčí smlouvy a rozhodčího sporu, v němž jako rozhodce působil, byl členem ředitelstva žalované strany, a tudíž prý jest podle jeho mínění stranou, a prohlásil rozhodčí

výrok za bezúčinný, aniž udal, z kterého důvodu § 595 c. ř. s., jest skutkovou povahu uvéstí plně, a to jednotlivé body vhodně při právní otázce, ke které patří. Podle § 586 c. ř. s. může rozhodce z týchž důvodů býti odmítnut, jako soudce, tedy z důvodů §§ 19 a 20 j. n. Avšak strana, která rozhodce sama neb společně s odpůrcem zřídila, může ho jen tehdy odmítnouti, když důvod odmítnutí teprve po jeho zřízení vznikl nebo vešel ve známost strany. Takovým důvodem odmítacím je podle § 20 j. n. čís. 1 i to, že rozhodčí jest stranou v právní věci, kterou má rozhodovati. To žalobci tvrdí o Dr. Sch-ovi, jenž dle hořejšího ad I. mohl by býti slyšen jen jako strana, pokud je členem ředitelstva žalované spořitelny, a jest bezesporo, že v době vynesení rozhodčího nálezu členem takovým byl, i uplatňují žalobci bezúčinnost nálezu z důvodu § 595 čís. 3 c. ř. s., an rozhodčí soud byl protizákonně obsazen. Spořitelna jim však namítá, že podle § 596 c. ř. s. musí žaloba o bezúčinnost podána býti do tří měsíců ode dne doručení rozhodčího výroku, pokud se týče ode dne, kdy se strana o důvodu jeho bezúčinnosti dověděla, zde však — a to je, jak již odvolací soud uvedl, již z rozhodčí smlouvy samé zřejmo, neboť se tam praví, že za prvního rozhodčího se zřizuje Dr. Arnošt Sch., starosta města a člen ředitelství žalované spořitelny — o tom věděla už od původu, takže lhůta běžela od doručení rozhodčího výroku, avšak, an výrok vydán byl 1. prosince 1927 a důvod ten uplatněn byl nikoli hned v žalobě podané včas dne 5. ledna 1928, nýbrž teprve podáním došlým dne 30. října 1928, byla v čase uplatnění důvodu již dávno vypršelá, ba že žalobci tento důvod bezúčinnosti, vědouce o něm již při uzavření rozhodčí smlouvy, vůbec uplatniti nemohou, protože jim to § 586 c. ř. s. zabraňuje, stanově, jak shora uvedeno, že strana, která rozhodčího sama nebo s odpůrcem zřídila — a to se tu stalo, ježto v rozhodčí smlouvě se praví, že oba rozhodčí zřizují se na návrh obou žalujících samých, kteří v nestrannost Dra Sch-a přes jeho funkci jako člena ředitelství žalované spořitelny úplnou důvěru mají — nemůže důvod ten uplatňovati, když tu už v čas zřízení rozhodčího byl a ona o něm věděla, což vše tu dle rozhodčí smlouvy jest a právě bylo doloženo. Žalobci proti tomu hájí názor, že k tomuto důvodu musí soud přihlížeti z úřadu, neboť podle § 598 c. ř. s. nemůže se ho strana platně vzdáti, jde tedy o předpis nutící, a odvolávají se v té příčině na Neumanna I. c. str. 1639, jenž praví, že, porušuje-li smlouva rozhodčí neb výrok rozhodčí zákonná ustanovení, která, sloužíce veřejnému zájmu, jsou povahy nutící, musí výrok rozhodčí, i když nebyl z tohoto důvodu napaden buď vůbec anebo ne v zákonné tříměsíční lhůtě, z úřadu býti zrušen, a dokládá to rozhodnutím býv. víd. nejvyššího soudu Z. Bl. 1913 str. 1004, kde šlo o kartel podle zákona ze dne 7. dubna 1870, čís. 43 ř. zák., načež žalovaná zase replikuje, že tento případ byl právě proto jiný a tudíž zásady na něj užitě na sporný případ použití nelze. Zásada jest správná, neboť k porušení dobrých mravů neb veřejného řádu soud vždy a všude z úřadu hleděti musí (§ 81 čís. 4 ex. ř., což jest předpisem hmotného práva, jehož sídlo jest správně ve všeobecné části občanského zákona) a zásada, že nikdo nemůže býti soudcem ve vlastní věci, jest

diktována i požadavky mravnosti i veřejného řádu, takže, kdyby tu skutečně byl případ, že rozhodce Dr. Sch. byl by býval soudcem ve vlastní věci, byla by smlouva rozhodčí podle § 879 obč. zák. nicotnou, přičic se dobrým mravům, což by dalo důvod k bezúčinnosti rozhodčího výroku podle § 595 čís. 1 c. ř. s., a přičila by se též veřejnému řádu, t. j. předpisu § 95 úst. list., podle něhož moc soudcovská vykonává se soudy, a to buď řádnými neb mimořádnými neb rozhodčími (ale ne stranami samými) a tudíž zákonu, což § 879 obč. zák. rovněž nicotností stíhá a § 595 čís. 1 c. ř. s. tudíž bezúčinností rozhodčího výroku. Avšak Dr. Sch. stranou nebyl, neboť, aby byl, byl by musil býti podmětem právního poměru, jenž byl předmětem rozhodčího sporu, tímto podmětem však nebyl on, nýbrž spořitelna, jejímž byl jen funkcionářem nejsa podmětem neb spolupodmětem jmění tohoto ústavu. Ale, vylučuje-li § 20 čís. 1 j. n. stranu z úkonů soudce, myslí tím stranu v pravém slova smyslu, podmět sporného poměru, práva neb povinnosti, nikoli jejího representanta, zastupce, funkcionáře neb úředníka, pročez již shora ad I. přesně vytčeno a vyloženo, že ten, kdo bude formálně slyšen k důkazu jako strana, t. j. bude v procesuálním smyslu pokládán za stranu, není jí ještě ve smyslu hmotném, jak ji myslí § 1 c. ř. s. a i § 20 čís. 1 j. n. Kdyby řádný soudce byl takovým členem ředitelstva spořitelny, nebylo by to důvodem podle § 20 čís. 1 (§ 19 čís. 1) j. n. z úřadu soudce ho vylučujícím, nýbrž jen důvodem, který by opodstatňoval obavu z jeho podjatosti podle § 19 čís. 2 j. n. Má tu tedy místo předpis § 586 druhý odstavec c. ř. s., podle něhož žalobci nebyli oprávněni Dra Sch.-a odmítnouti, ježto již při jeho zřízení o důvodu jeho podjatosti věděli, nebyli tedy od původu oprávněni, žalobu o bezúčinnost z toho důvodu podávati, a na lhůtu § 596 čís. 3 c. ř. s. už ani nedojde, ač by se i touto cestou k neoprávněnosti jejich nároku dospělo.

Čís. 9238.

Předpis § 418, poslední věta, obč. zák. není obmezen na stavbu budovy, nýbrž lze ho použít i na stavbu silnice.

Silniční konkurence ve Slezsku (zákon ze dne 13. července 1898, čís. 33 z. zák. pro Slezsko) jest podmětem práv a závazků ve věcech silniční stavby. Činění smlouvy za konkurenci může jen okresní silniční výbor, nikoliv o své újmě jeho předseda.

»Obcemi« ve smyslu § 21 obč. zák. jest rozuměti nejen obce v technickém slova smyslu, nýbrž všechny korporace veřejnoprávní, tedy i silniční výbory.

Ohledně obcí atd. jest obdobně použítí § 865 obč. zák. O t. zv. smlouvě kulhavé lze tu mluvit jen, pokud smlouva na straně obce atd. potřebuje vyššího schválení (při silničních výborech schválení zemského výboru), nikoliv však, když obec atd. řádnou podle předpisů pro ni o tom daných závaznou smlouvu neuzavřela, protože orgán, který jest k tomu povolán, se ještě s věcí nezabýval a prohlášení neučinil; taková smlouva jest prostě ničí.

(Rozh. ze dne 4. října 1929, Rv II 270/28.)